

БЕЛАРУСКИ

ШЛЯХ

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

Адрес рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз.
пачынаючы з 10 гадз. вечару.
Адмін. стаянка—зранку ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя перадае за сабой права па-
дружыцца пер сылавых руніцы і ко-
респондэнцы.

Цана
асобн. нум. 15 к.

Папліска: з дастаўкай да аму у Мін-
ску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак:
за першы радок на 1-й стар. 1 руб.
на апошніх — 50 коп.

№ 43.

Менск. Чацьвер 16 мая 1918 г.

Год I

Менск 16/18.

Дзяржаўная урадавая машына, гэта—рэч вельмі складная, кая векамі апрацоўвае сваіх спецыялістаў. Апрача асвятленнай вялікай аднаведальнасці за кожны свой крок, вымагаюцца ішчэ б'льшэе патрыятычнае захапанне да свайго краю і гуманіяны адносіны да усіх грамадзян у межах дзяржавы, незалежна ад іх нацыі і рэлігіі. Вымагаюцца ўмяркованасць ва усіх палітычных паступках, вымагаюцца шырокае і сур'язнае адносіны да ўраду, як чалавека. У дадатак—уласны павіна рабіць свае паставы, тасуючыся з жыццём.

Гэта—азнак для ураду дзяржавы.

Расійскі самадзяржаўны урад быў створаны з свайго п'ездэталу, ні глядзі на сваю ведавую практыку, дзеля браку патрыятызму, дзеля свайго здар'яства, дзеля архайнасці і празмерных уніскаў пад уласных народнасьцяў. У гэтым апошнім кірунку расійскай унутранай палітыкі ні хацелі ісьці побач з жыццём. І калі ў 1914 г. Расія заняла частку Галіцыны, то дзеля гэтай у ёй «рускага духа» туды атраўлялася цэлыя вагоны асобных «адміністрацараў» і «культуртрэгераў», каторых адзін выжыны іерарх правадзіўнай царквы трапіла ахрысьціць, назваўшы іх: «воронь» — груганы.

Замініўшы царскі, дэмакратычны урад у Расіі у до большэвіцкай ары ні маглі ўтварыцца дзеля браку п'ездэталу, дзеля хістання з адной стараны у другую; мацячы грунт, яны ні мелі ніякага дзяржаўнага і палітычнага дасьведчэння.

Што датыча большэвіцкага ураду, то гэта нельга лічыць стройным, агульным урадам—гэта владковныя груны, якія кідалі ніжніцэвіны лезуні, каторымі масы толькі давіліся, як нісцэлымі яблыкамі. Большэвіцкая зорка ўжо меркне і хіба хутка зусім згасне.

Але вось паралельна с нау-

шай Расіяй падняліся ўсе пад'яромныя ей векамі народы, якія кіруючыся да адраджэння пачынаюць незалежна адбудоваць свае жыцце. Усім ім прышлося нібаўна тварыць грамадзянска-палітычную работу і кожнаму па асобку уладжываць свае дзяржаўнае жыцце. Без вековай практыкі гэта ра-зумеення, легка ні даецца. Занятая ад цэнтру з Валікар-скай—бараньба паміж левымі і правымі напрамкамі, блуканне, шукаючы п'вердага грунту, буйнасць і шпаркасць на-дзяду, гарачнасць і нэрвоз-насць часу выкавалі часамі і абмылкі.

Выключэннем ні маглі быць і Беларусь так сама уцягну-тая у вір агульных падзяду. Але цяпер, пры болей спакой-ных абставах, на стагелішым грунце, праца дзяржаўных установаў Беларусі кіруецца на шляху рэальнай і творчай пра-цы

Уражэнні.

(Аб падароны у „соцыялістиче-скую, федеративную...“ *)

Ідучы па адной з глаўных вуліц чую зыкі шарманкі і го-лас, асабліва сільны голас,—песні.

Бачучы, што народ валом валіць туды,—іду і я. У бра-ме пры вокнах багатаго нейка-го паца граючы па шарманце п'яе кабета. Папопаяя во-ратка і схудалы твар, гаво-раць аб праўдзівай беднасці. Голас [калі п'яне вельмі л'б-ры, а цяпер надарваны] г'я-ваблявае ўсе свежы і свежы народ... Слухаючы песню ста-валася, што гэта п'яе ні адна кабета, а увесь галодны люд сталіцы—Масквы... У плачу-чых словах песні народ, вы-прашывае хлеба... Хлеба... З адных дзв'ярай багатаго дому на голас кабеты, выбегаюць дзв'е добра аткормленых са-бачкі і накідываюцца на ле з заўзятым лаем.

Глянуўшы на гэтых нізнае-мых з голадам сабачкаў адразу думаецца, што ім жывецца

далёка лепш чымсь якому без-работнаму пролетарыю.

За імі сьледам выбегае, слу-га так сама гладкая дзв'ячына, ловіць сабачак у рукі і з ас-цярожай уносіць у пакоі, а шарманка ні перастаючы іг-рае, кабета у сьлед ой выпя-гівае высокія ноты.

Глянуўшы на такі контра-стны вобразок ні хацелася больш ні стаць, ні слухаць песні галоднаго чалавека, ха-целася ўнячы далёка, далёка.

На адным з багатых двараў, бачыў як лейкі у лахманах чалавек, выбіраў с толькі што выкінутых ночыай кухаркай у намышніцу «прыгодныя для яды» згніўшыя агуркі, агрыж-кі—картофлю і клаў у кішэнь каб аднесці дамоў і п'яне ж падзяліцца з кім колечы з сям'яй.

Глянуўшы на гэты абразок, пачуў як зашчымео сэрца:—Масква, «столица из столиц», чыж ні бачыш ты брата-Ла-зара?..

Было ўжо блізка поўначы калі я ішоў з Ярослаўскаго вакзала да Сухарэвай башні... Дзе-ні-дзе сьвяціўся фанар і з большаго асьвечай вуліцу. Сэр-ца біло трывогу, — па мору таго, як я піраходзіў цёмным заўткі.

Гэткае самае ніпрыёмнае пачуццё з'яўлялася раней за большэвікамі і у Менску ка-лі часам прыходзілася ісьці позна дамоў.

Вось, бачу, з за вугла вя-лікаго дома выходзе п'яць «шэ-рых г'ерояў» і проста ідуць да мяне.

Адзін з іх пытаецца: «То-варищ оружие есть?» Даю кар-роткі атказ, кажу «німа». Чую «абыскаць»—адзываецца другі. Пачынаюць ператрасаць у па-льце кішэні і ўрэшці калі ба-чучы што там німа піраход-зюць да абыску і фрэнчу.

Рука «таварыща» намацала ўжо замест брані —палярэс і пізручна цягне яго на Божы сьвет.

— «Таварыщ —адзываюся я,—оружія в бумажнік п'ят, а есть лишь 30 рублей денег, каторыя вряд-лі припадуться

вам»...

Ні слухаючы маіх маралоў «таварыщ» піралічваў грошы, моўчкі, ні узяўшы сабе нічога аддаў палярэс і адходзіць з другімі далі. Відаць малая сум-

ма грошы—ні спакусіла, ні захацелі ваджацца. Цяпер гэто часта бывае. «Таварышы» усё-ж ткі разумеюць «бедны народ».

Галубок.

Жыхары пушчы.

Лясны ішчэ край, дэ жыццём самоістым
Спрадвеку живоць чалавек—беларус,
З душою—як пушча, з сэрцам так чыстым,
Як белая сьнегу абрус...
Ад Б'льскіх лясоў аж да пушч Белаежа,
Ад Пінскіх балот да шырокай Дзв'іны
Яму, беларусу, адвоў належа
Праменнае сонца ляскавай вясны!..
Адтэтуль вась лёду зацосенца крыгі,
А сьледам за імі—палыты, як масть,
Па жоўтай Дзв'іне аж у мора да Рыгі,
Па Вілі і Нёмну—другія хвасты...
Дрэўляная валіць усюды давіна
У Ірску да немцаў,—у чужыя краі—
Праз землі старога суседа Літвіна,
— С каторым здабыткі дзілілі свае..
Лясоў—як зірнуць. Іх сьмяюць, карчуюць
І люды гатуюць сабе пад засеу,
Бо белой да поля пашаг ўжо чуюць,
Бо стала па шіве народ ўжо сеу.
Даўно бо у пушчы звылася павабат:
Саболь і бабэр, і мядзведзь і сам тур,
Ішчэ хіба з лясам мядзвенца баба
І лічя—ні-злічя, склікаючы кур..
Мядзведзь, холь, і ёсьць, спатыкаецца рэдка,
Бо борніў пчаліных—ні так, як было,
А новая стрэльба трапільна так метка,
Што вась ні салодка яму падыйшло!..
Мейсцамі здараюцца сарны і лосі,
Хаваяцца дзік—адывец у гушчар
І мігам змыкае, як быццам здалося,
Што зара ляены яго дойме пажар..
Ля рэк ішчэ выдру убачыш часамі,
На дубе куніна зіркне а-за сука,—
Усё-ж такі г'іне зьвярына з лясамі,—
Пастух толькі бачэ ішчэ барсука.
Ды воўк да авечак падкрадзецца часам
Бывае: пачуіш у лесе—«цюга»—
Крычачы так с'вога спаткаўшы сам-на-сам,
Дэ цюнгля ступае людская пага!..
Ці ёсьць ішчэ зубр, ці жывецць, як бывала,
Той слаўны і рэдкі, палічаны зьвер,
Катората пушча, як вока, хавала,—
Па бітвах народаў ці ёсьць ён цяпер?
А можа і ён, як чыноўнік вялікі,
Катората самі любілі пары,
Дарылі наказам і брані на—лікі,
З урадам тым царскім звінчу, стары?..

1 траўніка 1918 р.
Менск—Беларускі.

Захар Вехаць.

* Гл. № 41 42.

Абразкі с правінцы.

(Гл. № 39, — «З дарогі»).

II.

Да чаго ішчэ цемната па-нуе над нашым краем і на-родам, сьведчыць вось хапа такое здарэнне што было у м. Раданковічы, у тарговы дзень, нідаўна пасля таго як с краю уцяклі большэвікі і усё ішчэ жыло памяццю іх учынкаў с іхніх слоў.

Нейкі Яначка, чы Гаўрылка купляў сабе на рынку пастухову трубку, а каля яго, прыглядаючыся, стаяло трох салдат немцаў. Выбраўшы павэдлуг успадобы, пастушок стаў прабаваць голас свайго тавару. Артыста быў, відаць, ні абы які, бо калі равняў, — ажно людзі аглядацца сталі, глянулі і — ахнулі: стаіць трох рослых нямецкіх салдатаў (за імі пастушка і відаць ні было) і атуль — с паміж іх — труба гудзіць.

— «Братке, хто ў Бога верыць, ратуўціся: немцы трывогу б'юць», крыкнуў жартуючы, ці спалохаўшыся запраўды нейкі дасужы селянін.

— «Будуць лавіць», дагадаўся другі.

— «Уцікайця!» дакінуў трэці.

Пяруном абляцелі гэтыя весткі ўвесь рынак, усе крамы. Што было далей — ужо ні трудна дагадацца. Каб лягчэй было ўявіцца — с карзін і кошыкаў цьмякалі лямкі аб камні з вазоў выкулівалі дровы, скідалі мяшкі, адрэкаліся свайго тавару; с крамаў выбегалі хі у чым быў: без шапак, у прымеранай кашулі, па адной назе — стары бот, на другой — новы мераны; нейкі мужык с сваёй бчбай у калесах, ні трапіўшы на мост, кінуўся праз рэчку: конь рвануў, воз сьцялежыўся і застаўся з бабай сярод рэчкі, а мужык — на каня, ды ходу.

І гэтае ляцёў' няглядаючыся, народ праз усе канцы места і толькі за вярсты 2—3 стаў збірацца у кучкі і абгаварываць свае палажэнне. Тым часам сталі надыходзіць і праўдзівыя весткі а прычыне трывогі. Адважнейшыя — варочаліся на рынак па сваё пакінутае дабро, мент рызыкунныя — разыходзіліся і раз'ежджаліся дамоў.

Цяпер, калі падкпіваюць суседзі з радашкоўскіх уцекачоў ад пастуховай трубы, тые атрызаюцца.

«Пажыўшы у такім пекле, якое тут маскалі спраўлялі ні го ад рову — ад піску утекаць будзем, а ён жа, ліха яго, т'кі моцна зароў».

Я. Ш.

Императарскі раскрыпт аб Літве.

4 мая начальнік упраўлення Літавен урачыста перадаў прэзідзіуму Літоускае Краевае Рады раскрыпт Нямецкаго Імператара аб прызнанні Нямецкай нізалежнае Літо-

скае державы. У дакумэнце кажыцца: «Мы Вільгельм Божай Міласцю, Нямецкі Імператар, Кароль і інш. гэтым абвешча-

скаем таго, як Літоускае Краевае Рада, як прызнаная прэдстаўніца літоускаго народу 11 сьнежня 1917 г. абвешчала адбудову Літвы, як нізалежнай державы, злучанай з Нямецкай вечным, цвёрдым саюзам і конвенцыямі асабліва ваеннай, дарожнай, мытнай і манэтнай і пасля таго як яна для адбудовы гэтае державы папрасіла абароны і помачы Нямецкай, далей пасля таго, як цяпер быўшыя держаўныя злучы Літвы развязаны, Мы гэтым даручаем Нашаму Канцлеру графу Гертлінгу апавесціць Літоускай Краевай Радзе, што Мы на аснове выжэйназванае заявы Літоускае Краевае Рады з 11 сьнежня 1917 году прызнаем Літву вольнай і нізалежнай державой і гатовы аказаць Літоускай державе прашэную абарону і помач пры яе адбудове. Пры гэтым Мы стаімо на тым пункце пагляду, што конвенцыі, каторыя будуць зроблены будуць гэтулькі адпаведаць патрэбам Нямецкай, як і літоускім, і што Літва будзе прымаць учасьце у ваенных ціжарах Нямецкай, каторыя йдуць і на яе асабаджэнне.

Адначасна Мы упаўнамочваем Нашаму Канцлеру у згодзе с прэдстаўнікамі жыхароў Літвы прыняць меры канечна патрэбныя для адбудовы самабытнае літоускае державы і зрабіць крокі для утварэння моцнаго саюзу з Нямецкай і для зроблення прадвідзанных для гэтаго і канечна патрэбных конвенцыі.

На моцы гэтаго, Мы гэта адпісалі Нашай найвышэйшай рукой і загадалі прылажыць Нашую печачь.

Дан у Вялікай глаунай кватэры 23 сакавіка 1918 г.

Падпісаў Вільгельм, Імператар, Кароль.
Контрсігнаваў граф Гертлінг.
(«Гоман»)

Агульныя весткі.

БЭРЛІН. Расійскі пасол Еффа заявіў аднаму карэспандэнту газет: «Манархія ў Расіі ні мае болей ґрунту пад сабой. У Расіі німа болей сілы магучай нас скінуць. Меншэвікі і соц.-рэв. с Керэнскім зусім прайгралі. Астаецца толькі група анархістаў, каторая ні мае палітычнай наступальнай сілы. Расія зусім ні залежыць ад збожжовых запасаў Украіны. У нормальныя часы Валікарэсія дабывае даволі збожжа для сваіх патрэб. Вывозіць жа мы будзем збожжэ с Сьбіры.

З Нямецкай мы будзем даставаць хварбы, лекарствы і гаспадарскія машыны. Мы ні будзем абмежываць прыезд чужаземныў. Мясцовыя жыхары і чужаземцы будуць мець нныя правы ў Расіі. Мы ні ат уваходзім за выбарнае права чужаземцаў. Адносіны да нямецкаго ураду зусім карэктныя.

БЭРЛІН. Урадова. 13-У.

Імператар аўстрыйскі даведаўся нямецкаго Імператара у глаунай кватэры. У часе абмена паглядаў ува усіх палітычных, эканамічных і ваенных пытаннях, у перагаворах прымалі учасьця Бурман, Арыкн, Гогенлоа, граф Гертлінг, Гіндэбург, Людэндорф, граф Вадэль. Прышлі да згоды ува усіх пунктах. Саюз Аўстрыі і Нямецкай прыстаноўлена ішчэ паглыбіць.

НЬЮ-ІОРК. Газэты наказываюць, што генерал Вуд выйшаў с прычыны хваробы ў адстаўку. З азнамленых прыніі наказываюць, што прычыны выходу ў адстаўку іншыя. Вуд дамагаўся раней організацыі 5-6х мільёнай арміі. Аўтарытэтыныя людзі на гэта казалі, што амэрыканская прамышленнасьць можа вааружыць толькі 3 1/2 мільёны і што німа даволі караблёў, каб перавесці гэтую армію ў два або тры гады у Эўропу. Апрача таго нематчыма пры гэткай вялікай арміі пасылаць у Эўропу ішчэ ядомыя рэчы і ваенныя матэр'ялы. Н'ю-Іорскія газэты наракаюць на пястачы добрых самалётаў у Амэрыце. Амэрыканскія самалёты, што бьць пры войску у Эўропе, небаспэчны для сваёй арміі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.) Францускі ваенны міністэр заявіў флюцкай камісіі, што нібезпечнасьць ад падводнай вайны ўсё ішчэ вялікая. Цэнтральныя державы з новымі падводнымі лодкамі здаецца мацяцца пачаць вылізмання наступленне.

КОПЭНГАГА (В.Т.Б.) міністэр-прэзідэнт Цале заявіў аднаму карэспандэнту аб палажэнні ў Ісландзіі. Летась у восень ісландскі міністэр-прэзідэнт выразіў дамаганьне нізалежнаго гандлёваго флягу для Ісландзіі. Кароль ні згадзіўся на гэтае дамаганьне і прадлажыў вьсьці перагаворы. Я прадлажыў прэдстаўнікам партый разгледзіць ці падходзіць ў цяперашні момэнт для развязання гэтай справы і паагул развязання існуючых між Даніей і Ісландзіей іншых штатныхў.

БЭРЛІН (В.Т.Б.) Досьледы паказалі, што англіцкі крэйсэр, каторы патануў перад Остэндэ ні быў напоўнены цэмэнтам і што яго англічане ні узарвалі, а што ён намі ўтошлены.

ЛОНДОН (В.Т.Б.) Нямецкая падводная лодка затопіла англіцкае судно «Stur». Два афіцэры і 13 чал. згінудо.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Камэра часоваго судзі 1-го вучастка Пекура, зачынілася раней другіх. Разгледзено у першую чаргу група дробных іскавых спраў.

Судзя 2-го вучастка у вопуску. Камэры другіх вучасткаў адчыняюцца гэтымі днямі.

Афіцыйнае павядамленне нямецкаго вярхоўнаго камандавання за 15 мая 1918 року.

З А Х А Д: Паўночнай Каммеля удаліся як мае бьць месцовыя атакі; мы забралі 120 палонных. Наша атака была накіравана на атэваліўшыяся атрады й каштавала французам вялікіх крываваых стратаў. Артылерыйскі бой у ваколіцы Каммелю заставаўся узмацнеўным. Сягоння раню, там дзякуючы французкім атакам, пачаліся новыя пяхотныя бас. Між р. Ліс й каналам Ля-Басэ на Скарыі ніпрывацельскан артылерыя мела моцную чынасьць Між Анкрай і Соммай мы захавалі ніпрывацельскія пазыцыі каля дарогі Брэй-Корбі і атрымалі верх у захопленнай мейсцовасці, ні следзючы на контр-атакі ніпрывацеля, быўшаго у два разы дужэйшым за нас. Для атрыманья пяхоты артылерыя выказала рухавцю чынасьць.

Каля Вілэр-Брэтоне, на абодвух бавах р. Ліс і Ауры агонь пьмат разоу ажыўляўся. На захадным беразі Ауры ніпрывацель атаковаў нашыя пазыцыі каля Кастоля, але быў адбіты з вялікімі стратамі. На нікаторых вучастках разведачныя бас. Нашыя лятуны зьбілі учора 5 ніпрывацельскіх прывацельных баленаў.

На баевых фронтах вельмі моцная надземная чынасьць. Мы удачыліва скінулі бомбы на склады снараджэння і чугунку ніпрывацеля у Калэ, Дюнкірхэн і інш. мейсцох.

З другіх тэатраў вайны ніякай навіны.

Першы-Генэрал-кватэрмэйстар фон-Людэндорф.

Пачалі патроху павылазіць с сваіх нор даунейшыя, добра вядомыя мінчанам розныя «аблакаты». Хаця будзе ім цяжкавата цяпер, бо вымаюцца цяпер спецыяльныя дазволы, рэгістрацыі кліентуры і гонарару для усіх такіх «брахунцоў» выключваючы толькі адных прысяжных павэраных і іхніх памочнікаў.

Зьезд духавэнства і міран, намечаны у пачатку чэрвеня, зверніць асобную увагу па пытанню аб матэрыяльнай нібезпечанасьці сьвяшчэнікаў, дзякуючы большэвізму ні атрымаўшых пэнсіі с казны ад марца месяца.

Кансысторыя, існуючая на мейсцовыя епархіяльныя здабыткі, можа трымацца на іх самае большае да чэрвеня.

Дзяяканы і псаломшчыкі мейсцовых цэрквей «бягуюць» с прычыны галадоўкі у сьвяшчэнства (на парахвіі).

Цэнтральны камітэт упраўлення дарожных работ усяго заходняго фронту, пераехаўшы з Магілева у Пэнзу, апавешчаюць усіх нізарэгістраваных зноу па 1-е красавіка — уволенымі, нават болей таго «здрайцамі».

Гэта прадасьцярога, канечне тычыцца і да работнікаў тутэйшаго б. упраўлення дарожных работ Х арміі, большасьць якіх, — да 3,000 чал. — ад марца па сягоняшні дзень астаецца ніліведаванымі, і работнікі папалавіну галадаюць.

Местовая урава вымагае паслешнаго узноса уласнікам нірухомых менняў недаімкі азначнаго збору (аснаўнага за мінушыя гады і дапаўніцельныя за 1917 г.) да 15 мая г. г., іначай пачнецца прымусовы зыск праз міліцыю і паліцыю.

На кірысьць 12,000 галадаючых дзяцей 20 і 21 мая аддзелам апекі местовай управы уладжываецца скарбоначны збор.

Справа вельмі сымпатычная, вымагаючая як наймажліва шырокі адклік жыхароў.

З адозвай да дзяцей дарыць (пад квітанцыю) лішнія, ніпатрэбныя цацкі звертаецца ачаговая камісія пры камітэці

О. З. Е. (Захароўская 67, кв. 9). Так-сама звертаецца Т-во помачы бедным хворым еурэям «Лінас Гацэдэк» на уладжыванне Калоні на 100 дзяцей.

Сярод арэндатару наўземлях Кацярынінскаго сабору, па прыкладу другіх прычтаў, пачата апавешчэнне аб узносе нідаімкі за час вайны, пры чым узнос дапускаецца і у расчорку, гледзючы на матэрыяльныя варункі чыншэвіка.

Вельмі шкода, што на землях духоўна-уласнікаў ні паднімуць пытанья аб устаноўленні цьвёрдаго прындцыпа пры арэндных прыбаўках, кіруючыся ні столькі саліднасьцю будынін, сколькі с тым, ці былі гэтыя пляцы да заарэндавання пустырамі, або жа зданы у арэнду забудаваны, што здараецца вельмі рэдка.

У сталюцы пры ст. Менск для служачых Л. Р. ж. д. ад Вялікадня абед каштуе у скаронныя дні па 1 1/2 р. (без хлеба) у мясапустныя дні — 1 р. так сама без хлеба.

У бонавых крамах хлеб за наступішы тыдзень (1-я порцыя у панядзелак: аўторак) выдаецца вельмі ніакуратна: пачнуць выдачу раніцай — ні хватае пасля абеда.

Курсы беларусазнаўства. 16 мая лекцыя праф. М. Мас-соніуса «Гісторыя Беларускаго языка».

Пачатак а 7 гадз.

Рэдактар А. Прушынскі. Выдавецтво Т-во «Заранка».

А Б В Е С Т К И

Т. З. КАЦ. (Менск, Губэрнаторская, 16).

— склад — пішучых машын, веліпаздаў і канцэлярскіх прыладаў. Самы вялікі выбар і самыя танныя цэны.